

‘Grote stap voorwaarts in openheid over geweld door politie’

Een slag met de wapenstok, een duw bij een opstootje of het moeten trekken van het vuurwapen. De politie publiceerde deze week cijfers van gebruik van geweld door politieambtenaren in 2022. Het is de eerste keer dat zij zelf zo’n rapportage naar buiten brengt. Onderzoeker Bas Mali: ‘Door deze publicatie stelt de politie zich kwetsbaar op richting de maatschappij. Het prikkelt de politie om het geweldgebruik te verantwoorden en ervan te blijven leren.’

Om te beschermen en te handhaven mag de politie geweld gebruiken als de situatie daar om vraagt. In 2019 is de procedure die volgt op het gebruiken van geweld door de politie veranderd. De belangrijkste aanpassing is het nadrukkelijk willen leren van geweldgebruik. Bas Mali deed onafhankelijk onderzoek naar deze nieuwe procedure van melden van geweld. Daarnaast monitort hij ook de inzet van het stroomstootwapen. Mali: ‘Lovenswaardig en dapper dat de politie deze rapportage openstelt. Dat zie je weinig andere Europese landen zo doen. Een positieve stap voorwaarts dus. Die mogelijk ook leidt tot een eigen dynamiek, met kritische vragen vanuit de samenleving en een reactie daarop van de politie. Daarmee creëer je een bepaalde druk om te blijven verantwoorden en leren van geweld.’

Betere en meer meldingen van geweld

Uit de rapportage blijkt dat het geweldgebruik door de politie vanaf 2019 is gestegen. ‘Dat kan voor een belangrijk deel te verklaren zijn doordat de politie geweldgebruik meer en beter registreert.’ Mali ziet echter ook wel verbeterpunten, omdat uit het eerdere onderzoek bleek dat de [nieuwe procedure in de praktijk nog meer gericht was op verantwoorden dan op leren](#): ‘De nieuwe procedure moet een aanmoediging zijn om open en oprecht te registreren dat een politieambtenaar geweld heeft gebruikt. Om ervan te kunnen leren hoort dat proces juist te verlopen.’

De cijfers laten dalen

Wat zou de cijfers van geweld door politie kunnen laten dalen? Mali ziet de-escaleren communiceren als een belangrijke manier om zonder of met minder geweldsaanwending een situatie onder controle te krijgen. ‘Door de-escaleren te communiceren, haal je vaak de angel eruit en de spanning eraf. En niet alleen in woord, maar ook in gebaar en gedrag. Je schaaft ook de inzet van geweldmiddelen af. Dus bijvoorbeeld geen pepperspray of wapenstok maar een armklem. En dat is heel goed te trainen, met acteurs en met elkaar. Hoe je je als politieagent opstelt of manifesteert in een situatie of hoe de meldkamer je op pad stuurt, kan het verschil maken. Onder het mom van voorkomen is beter dan genezen’, concludeert Mali.

Onderwijs over de-escaleren communiceren

De Politieacademie heeft voor zowel nieuwe als al opgeleide agenten trainingen op het gebied van de-escalerende communicatie. ‘In de basis politieopleiding wordt op verschillende manieren aandacht besteed aan juiste communicatie met de burger’, zegt Aad Egberts, operationeel politieonderhandelaar en docent aan de Politieacademie op het gebied van de-escaleren communiceren. ‘Bijvoorbeeld tijdens bekeurings- en slechtnieuwsgesprekken en conflictbeheersing. Studenten hebben ook de mogelijkheid een aanvullende workshop te volgen over de-escalerende communicatie, voor mensen die verward zijn, op andere manier niet voor rede vatbaar zijn, of zelfmoordgedachten hebben. Vanuit het vakspecialistisch onderwijs is er daarnaast een opleiding ‘De-escaleren communiceren’, gericht op de first-responders. Dit is een heel goed bezochte facultatieve opleiding waar vanuit de collega’s uit de praktijk veel belangstelling voor is.’

Waardevolle rugzakvulling

Egberts vervolgt: ‘De collega’s worden tijdens deze opleiding 4,5 dag heel intensief meegenomen in het thema de-escaleren communiceren, met praktijkvoorbeelden, workshops en goed opgeleide trainingsacteurs die de deelnemers verschillende vormen van casuïstiek laten ‘beleven’ in de reële

beroepscontext. Op deze manier krijgen de collega's meer het vertrouwen dat ze een situatie in de praktijk ook pratend zouden kunnen proberen op te lossen. Enthousiaste collega's, ook heel ervaren collega's, geven ons in evaluaties terug: deze opleiding had ik eigenlijk eerder willen hebben. Het is voor hen een waardevolle rugzakvulling waar ze in de praktijk veel aan hebben'.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Deze trainingen worden op dit moment nog op beperkte schaal gegeven, op jaarbasis zo'n twaalf tot veertien keer, met twaalf deelnemende collega's per keer, weet Egberts. 'Dat zijn dus ongeveer honderdvijftig collega's per jaar. De opleiding is inmiddels steeds bekender geworden bij de first-responders in de eenheden, de wachtlijst is daardoor lang. Gezien de maatschappelijke ontwikkelingen van de laatste jaren, zoals de gevolgen van corona, alle demonstraties en de sterke toename van meldingen van mensen met verward gedrag, zou er naar mijn mening meer aan dit belangrijke onderwerp gedaan kunnen worden. De-escalerend communiceren dient steeds meer gezien te worden als een cruciale competentie voor iedere politieagent.'

Er wordt inmiddels in breder verband nagedacht over hoe de politie meer collega's met deze competentie kan toerusten.